

Dagboeken van de Bevrijding in Eefde, door dokter Wim H. Beekhuis en H.J. Jansen

Door H.J. Jansen/De Voet Dwars

Wijlen dokter Wim H. Beekhuis in Eefde zond mij indertijd een ‘dagverslag’ toe van de Bevrijdingsdagen in Eefde. Dit verslag begint op Goede Vrijdag 30 maart 1945. Hij heeft mij toen gemachtigd dit verslag te publiceren, als dat mogelijk zou zijn. Ik meen dat het nu de gelegenheid is dit stukje te publiceren.

Het doktershuis op de hoek van de 5-sprong

Dit dagboek werd op een versleten schrijfmachine, in ongemakkelijke houding, getypt door Johanna Beekhuis (1930) of door dr. W. Doorenbos, die met zijn gezin in de kelder van huize de Esch verbleef, het doktershuis in Eefde op de hoek van (5-sprong) Rustoordlaan-Schoolstraat-Kerklaan.

De gebeurtenissen tijdens de bevrijding van Eefde:

30 maart 1945 Goede Vrijdag: Er lopen geruchten over de bevrijding van Dinxperlo en Gendringen, maar de radio zegt nog niets anders dan 6

plaatsen in de Achterhoek bevrijd. Oom Puck Evers aangekomen uit Apeldoorn om hier de Paasdagen door te brengen. Laatste rommel uit Bergvliet gehaald waar de fam. Doorenbos woonde, die nu bij ons inwoont. *Herr Schaffder*, onze ingekwartierde 2de luitenant officier van de Fallschirmjäger, vertrok 's avonds naar Zutphen. Hij muntte uit door bijzondere intelligentie en kende zijn les van Goebbels goed, was verder geschikt en beleefd [..].

31 maart 1945 Zaterdag: De bruggen werden van [spring]ladingen en lonten voorzien. Alle geruchten duiden erop dat er spoedig iets gaat gebeuren. De Duitsers zeggen dat de Geallieerden binnen enige uren hier kunnen zijn. Vele kwartiermakers voor de bezetting van de H.K.L. (Haupt Kampf Linie) aan het [Twente]kanaal. Wij kregen Hauptmann Müller en daarmee werd de rest afgeweerd. Mieke Doorenbos en Cor gaan in de kelder slapen. 's Middags gehoord dat Cannenburg en Wouter Bake opgepakt waren en mevrouw Drost. Alle fietsen gevorderd (op zolder opgeborgen).

1 april 1945 zondag 1e Paasdag: De hele nacht hoorden wij paarden en wagens en auto's langskomen in de richting Deventer en 's morgens kwamen er 12 kleinere tanks in de Rustoordlaan parkeren. Bij Van Randwijck werd een varken uitgewooid en op het terras geslacht. De troep kwam uit Terborg, waar de Geallieerden toen al zaten en was teruggekomen naar de kanaal-verdediging. Tante Lize komt vertellen dat op ons buitenhuis 'De Bulten' aan de Emsbroekweg te Harfsen Duitse vrouwen en kinderen zijn gekomen en wil per fiets weer terug. Vader brengt haar terug tot maar haar fiets bleef hier.

De kinderen maakten de kelder gezellig en nodigen ons uit thee te drinken. Henk en Joke sliepen nu ook in de kelder met stinkende inmaakpotten. Van het front bericht dat het Ruhrgebied afgesloten is, doordat de troepen van het Remagenbruggenhoofd en die van het Weselbruggehoofd elkaar bij Lippstadt hebben verenigd. Het gerucht zegt dat Hengelo(G) en Vorden zouden zijn bevrijd. Radio zegt dat er tekenen zijn die erop wijzen dat de uittocht uit Nederland wel eens kon zijn begonnen.

Verwoeste woningen aan de Boedelhofkamp (aan de zijde van de kazerne)

2 april 1945 maandag 2e Paasdag: Gedurende de nacht vele kleinere ontploffingen waarschijnlijk spoorbruggetjes enz. De stellingen in de kanaaldijk worden bezet 's Middags in de kelder gezeten. Berichten dat Rheine en Enschede genomen waren en 10 km van Osnabrück. Tegen de avond de eerste fluitende projectielen waarna de familie zich naar de kelder begaf. Wim bij ter Avest (een boer in de buurt) om melk, in verband met het feit dat er geen mensen uit de stad kwamen en ontmoet daar twee Duitsers die paard en wagen komen vorderen om de **'FLAK'** van de kanaaldijk af te voeren in de richting Deventer.

Op zijn vraag of Eefde ontruimd zou worden werd zeer uit de hoogte geantwoord, dat het kanaal 'Haupt KampfLinie' zou worden, hetgeen door Wim werd betwijfeld aangezien er maar een handje vol kinderen met karabijnen [...] werd gesignaleerd. Nauwelijks thuis en de melk ter stremming gezet, barstte het geschut los. Ongeveer 10 uur werd het rustiger en werd Wim uitgeroepen naar een bevalling bij het Lindenboompje.

Tegen 12 uur een harde klap en het licht ging uit. Mary en Ge Doorenbos overnachtten in de kelder bij Van Randwijck. Wim om 2 uur weer uitgeroepen [voor een bevalling] naar Brummelman, de bakker. Om 1 uur een geweldige klap (Sluis??) waardoor terras enz. kapotgeslagen zijn.

Verdere nacht in de schuilkelder; erg vervelend zolang. Volgens de radio een nieuw offensief in de Betuwe en men zegt dat ze al over de Rijn zijn.

3 april 1945 dinsdag: Nadat er gebleken was dat het doorslagvermogen niet zo groot was hebben wij de provisiekelder ingericht. Vele meldingen van ongelukken, o.a. mevrouw Arriërs en Poestkoke, waar Wim hoorde dat 12 à 20 mensen uit het Huis van Bewaring gefusilleerd waren en samengebonden in de IJssel gegooid. De andere 60 door de directeur losgelaten.

Marie en Ge komt ook hier. 's Morgens vroeg Van Weede met het bericht dat een 100-tal [Duitse] kanaalverdedigers 's nachts hun munitie tot ontploffing hadden gebracht en helmen en koppelriemen hadden achtergelaten. Hij concludeerde hieruit dat wij vrij waren.

Later was dit bericht iets minder vaststaand doordat toch stellingen bezet bleken. De avond begon rustig - Wim werd uitgeroepen naar het Lindeboompje; op de Witte Brug alleen 12 mannen van het springcommando. De stemming in de kelder was prima. Enthousiast gezang met tot slot het Wilhelmus [...]. De nacht was erg onrustig. Treffers op Dennenbos, Zandvoort, Jansen, Doevendans, Schoenmaker, Klouwenberg, Kuiper, Van Silfhout enz. enz.

4 april 1945 woensdag: Radio zegt dat de Engelsen 40 km van Zwolle waren en dat Hannover was gevallen. Bruggenhoofd bij Almen en Goor. Juffrouw Jansen en haar zoon komen hier, omdat hun huis volkomen onbewoonbaar is. 's Middags komen meneer en mevrouw Hupkes van der Elst in de verwarmingskelder omdat hun huis ook getroffen is.

Om 4 uur een enorme ontploffing (brug in Zutphen??). Geweldig geschiet uit de richting Warnsveld. Wij krijgen hoe langer hoe meer het gevoel in niemandsland te zitten. De Duitsers zijn praktisch weg, een enkeling fietst nog door het dorp [...] en wij krijgen de indruk dat het voortdurend geschiet afkomstig is van het gebied tussen Warnsveld en Baak.

Volgens de Duitsers zouden er vannacht patrouilles over het [Twente]kanaal in het dorp zijn geweest. Om 5 uur lieten de Duitsers enige achtergelaten tanks in de lucht vliegen, wel drie kwartier explosies. Af en toe granaten hier ingeslagen o.a. 2 treffers in de boerderij van Aalderink, waarbij een evacuë werd gewond. Het eten was nog enorm: ontbijt spekpannenkoeken en pap, verder erwtensoep met kluif en compote en het avondmaal brood met eieren, kortom voortreffelijk[...].

De borrels 's avonds smaakten best. Na het poosje en de pruimencompote gingen we lekker naar bed. Dienstmeisjes, juffrouw Jansen en haar zoon sliepen in de schuilkelder, fam. Hupkes in de verwarmingskelder en de gehele fam. Doorenbos en Beekhuis, behalve Boudyn die ook nog in de schuilkelder sliep, in de provisiekelder, en Oom Puck ook. Onder hevig vuur aangekleed naar bed.

Een andere tank, die in de buurt van de boterfabriek reed, werd door een Engelse jager aangevallen. 2 kleine bombardementen in noordelijke richting met 5 en 11 vliegtuigen. 's Middags kwam een Mof fietsen vorderen maar ving bot [..].

5 april 1945 Donderdag: De nacht werd weer in de kelder doorgebracht. Deze nacht was erg onrustig, maar we sliepen best. Om 4 uur een hevige ontploffing en in dezelfde tijd hevig granaatvuur waarbij verscheidene treffers nabij en scherven door het hele huis. Van half 6 tot 7 uur weer veel vuur lijkend op trommelvuur, waarbij veel granaten overgierden en dichtbij insloegen. Ariaantje Doorenbos sliep overal doorheen.

Toen wij opstonden om ongeveer 9 uur hoorden wij veel gemitrailleerd in de richting Elze en Haveke. Later hoorden wij dat bij het Elze 5 Mofen gedood waren, 8 gewond en een 10-tal gevangen.

Huize Het Elze

Uit het Haveke werden 45 man gehaald. Ongeveer half twaalf hoorden wij motorgeronk en oom Puck ging kijken wat er was en sprak met de

bemanning van een Canadese tank die op de viersprong voor het huis stonden. Onze opwinding kende geen grenzen meer [..]. Kort daarop zag hij een patrouille van 10 Canadezen uit de richting sluis komen en had een gesprek met o.a. een Apeldoornse Canadees Looien die 17 jaar in Canada farmer was [..]. Het bleek een afdeling te zijn van het 1ste Canadese leger dat bij Emmerik gevochten had.

Toen hij weer terug was, kwamen er veel tanks en infanteristen in gebroken formatie achteraan. En wij konden het ook niet meer in de kelder uithouden en gingen allemaal kijken en spraken voor het eerst met onze bevrijders. Vanaf dat ogenblik stroomden de tanks en pantserwagens voortdurend langs en het duurde niet lang of wij kregen ook al de eerste Canadezen in huis, die de twee kamers in gebruik namen voor officieren.

Het waren erg geschikte kerels en wij renden om alles voor hen zo goed mogelijk in orde te maken. Het huis liep aardig vol en wij vonden het een erg gezellige boel. En het eten van ons feestmaal dat bestond uit rijst met kip en boerenkool; onder het eten verscheen Wim in uniform en hesen wij de driekleur waarbij wij met het publiek en de Canadezen het Wilhelmus zongen en God save the King [..].

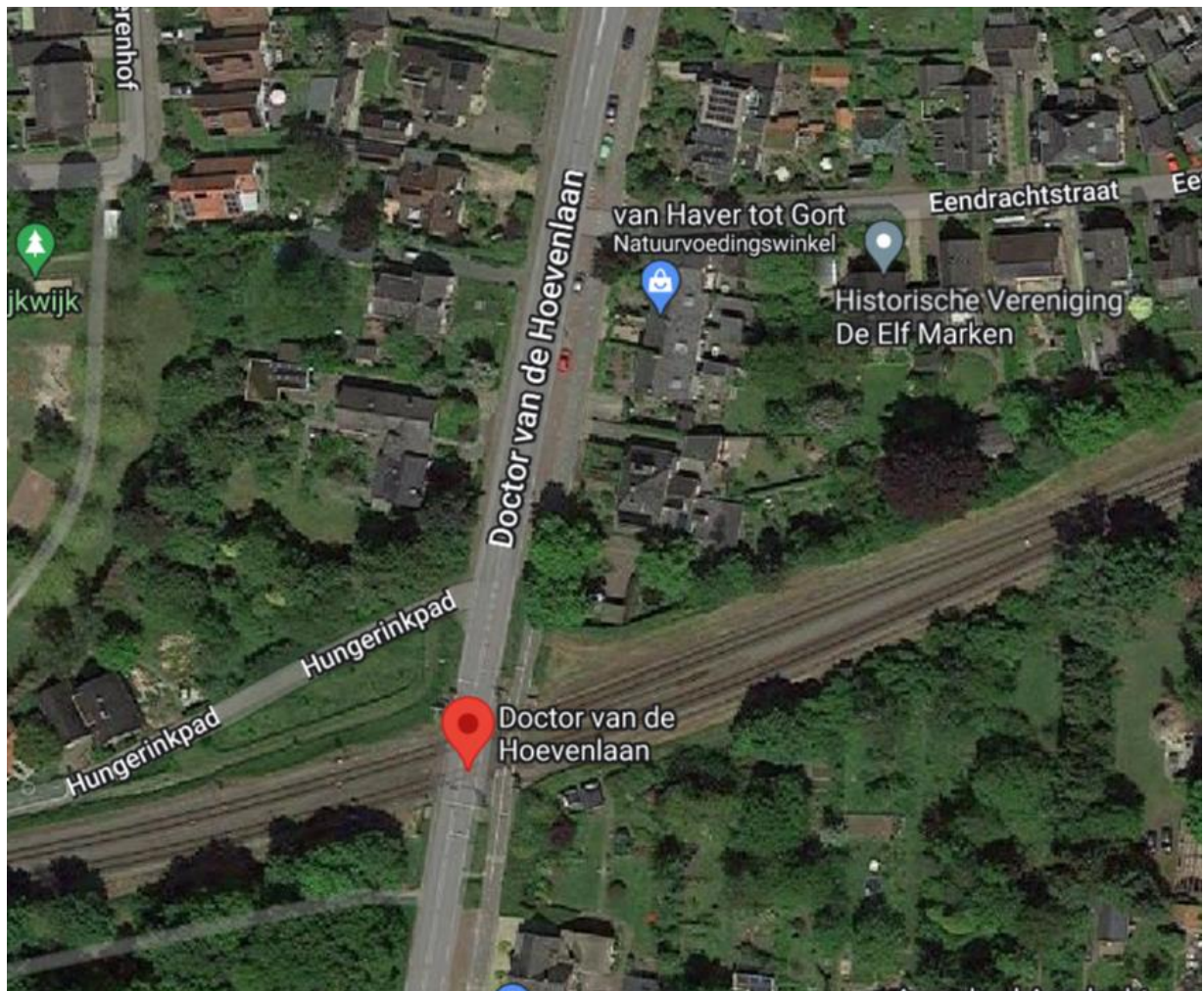
Later op de middag gingen wij nog kijken naar verschillende beschadigde huizen en hoorden onderweg van meneer jhr. Roëll dat het Elze 's morgens om 5 uur door de Canadezen in brand was geschoten omdat het door een 40-tal Moffen verdedigd werd en deze zich niet wilden overgeven [..]. 's Avonds kregen wij 2 van onze officieren op bezoek in de kelder en hebben daar gedronken en in de wachtkamer zaten nog een paar manschappen.

Dagboek van H.J. Jansen

Ook ik, H.J. Jansen, wil proberen in aansluiting hierop een verslag te maken van de Bevrijdingsdagen van de Dr. van der Hoevenlaan. Het huis waar mijn ouders woonden stond aan de Dr. van der Hoevenlaan, toen nog Zutphenseweg geheten. Vanaf de overweg richting Deventer stond links het spoorhuis van de heer Brunnekreef, daarnaast het huis van mijn ouders en daarnaast dat van de familie Scheele.

Verder stonden aan die kant geen woningen meer. Wel aan het Hungerinkpad; de houtzagerij van Van Orden en in het weiland lag de boerderij 't Have waar de familie Heuvelink woonde. De rechterkant was

net als hij nu nog is, dus geheel bebouwd. In de winkel aan de Eendrachtstraat was boekhandel Doevendans gevestigd en naast de school bakkerij Brummelman.

De spoorwegmensen waren sedert hun staking in september 1944 ondergedoken. Onze buurman Brunnekreef was, als oudste onderduiker van de spoorwegen in Gorssel, vertrokken naar een boer in Harfsen. Zijn vrouw was meestentijds bij mijn ouders. Ik zelf zat sedert september 1944 ondergedoken in Verwolde.

Het spoorhuis was in beslag genomen door gevluchte Landwachters [..], dit waren gewapende leden van de N.S.B. Gelukkig voor de buurt woonde de Ortskommandant van de Duitsers in het huis van Windmuller, recht tegenover ons, waardoor de Landwachters een toontje lager zongen. Zij stonden niet op goede voet met genoemde commandant. Zo had mijn vader de brandstoffen uit het schuurtje van mevrouw Brunnekreef overgenomen, maar de Landwachters wilden hem beletten deze kolen op te halen.

Een dreigement om de Ortskommandant in te schakelen deed wonderen en de kolen kwamen in onze schuur. Het wonen dicht bij een spoorlijn was in die dagen niet erg prettig, daar de Geallieerde vliegtuigen de stations in de gaten hielden en de Duitsers overdag de treinen buiten de stations lieten stoppen. Zo stonden er regelmatig treinen op de lijn Hengelo, waar wij woonden, maar ook op de lijn Zutphen - Deventer.

Voor Pasen was ik vanuit Verwolde met 'paasverlof' naar huis gegaan. In stilte hoopte ik thuis de Bevrijding mee te maken. Op de morgen van Goede Vrijdag (30 maart 1945) stopte er een Duitse Rode Kruistrein, die gewonden vervoerde. De meeste gewonden die nog mobiel waren, moesten de trein uit en werden ingekwartierd bij de burgers.

Zo kregen wij bezoek van een jonge SS'er, die een tamelijk zwaargewonde militair in de arm had. Deze militair bleek in de week ervoor ook bij ons ingekwartierd te zijn geweest. Hij had toen meegedeeld dat hij hospitaalsoldaat was en het niet verder kon brengen in het leger, omdat hij geen vriend was van Hitler. In zijn burgerleven was hij tandarts in Emmerik en had een paar dagen per week zitting in Doetinchem.

Toen de SS'er even weg was, waarschuwde hij mijn moeder, door te zeggen dat een SS'er nimmer te vertrouwen was en dat zij niet wat moest zeggen waar hij bij was [...]. De SS'er had een granaat op z'n hoofd gehad en daardoor zou hij doof wezen, maar de hospik vertrouwde het verhaal niet. Hij vertelde dat hij in Doetinchem was ondergebracht in een school die prompt die dag werd gebombardeerd. Met als gevolg dat hij gewond onder het puin vandaan was gehaald en nu met een gewondentrein naar Groningen zou gaan.

De SS'er lieten we maar links liggen toen hij terugkwam, maar dat begon hem te vervelen en hij eiste een bed. Dat hebben we hem maar uit zijn hoofd gepraat en uiteindelijk ging hij op onze overloop slapen in een oude ligstoel uit de tuin. De gewonde tandarts wilde graag geschoren worden en zo goed en zo kwaad als dat ging, heb ik hem hiermee geholpen. Letterlijk en figuurlijk had ik een Duitser bij de neus tijdens dat scheren, want zijn gezicht zat vol wondkorsten en het scheren werd voor hem een pijnlijke zaak.

Zijn bovenlichaam zat geheel in verband; zijn schouder was ontwricht, ribben waren gebroken en hij had een wond op zijn rug. Ook zijn benen waren gekneusd, maar hij kon met een kruk een beetje lopen. Ik heb nooit kunnen denken dat ik nog eens een Duitser zou scheren, maar het kan gek lopen in het leven. 's Avonds zijn ze weer vertrokken, maar hoe

het met deze tandarts is afgelopen kan ik niet zeggen. Ik had nog een vertrouwd adres in Groningen en heb hem dit gegeven in de hoop dat hij bij de bevrijding zou kunnen vluchten. Vermoedelijk heeft hij de Bevrijding niet levend gehaald.

De Goede Vrijdag ging voorbij en de radio gaf nog geen uitsluitsel over de plaatsen die bevrijd zouden zijn. Zo kwam **zaterdag 31 maart**. Op het Spijk zaten Fallschirmjäger van de SS en dat waren fanatieke jongens die voor de Führer door het vuur gingen. Zij waren druk in de weer, maar wat er aan de hand was, werd je niet gewaar. Vlak voor de Ortskommandantur en voor ons huis werd er een fietsen vordering gehouden en iedereen die erlangs kwam raakte zijn fiets kwijt. Verzetsman Evert de Jonge, die mij kwam opzoeken, liep in de val. Hij liet zijn papieren zien, de Mof sprong voor hem in de houding en liet hem gaan met zijn fiets. Zo te zien werkte het valse papier zeer goed.

We wisten echter niet of ze bij ons thuis zouden komen kijken naar fietsen, dus alle fietsen werden op de zolder van het achterhuis verborgen. De Mof was erg waakzaam; alle bruggen en vitale punten werden streng bewaakt. Ook op de 1e Paasdag (**1 april 1945**) waren de Mofen druk bezig. Er gingen geruchten dat de Canadezen in de Achterhoek zouden zijn en er werd gesproken over Hengelo (G) en Vorden. Alle Landwachters en NSB'ers zouden weer zijn vertrokken en onze naaste burens (de Landwachters in het spoorhuis) zagen we ook niet meer.

Nu was de relatie tot deze burens niet van dien aard dat we om hun vertrek een traan hebben gelaten: het tegenovergestelde was waar. Zo nu en dan hoorden we een fluitend geluid? Zouden dat granaten zijn? Achteraf bleek dat het inderdaad zo was, maar die zondag hadden we daar geen idee over. Zo kwam de 2e Paasdag (**2 april**). Steeds werden we opgeschrikt door kleine ontploffingen. Misschien werden er versperringen aangelegd en lieten ze bommen vallen over de wegen. De bruggen waren al versperd met betonnen gevaarten en als je een brug over wilde gaan moest je kriskras tussen die betonringen door.

Een paar familieleden gingen die middag naar het ziekenhuis in Zutphen (Coehoornsingel) waar onze buurman, de heer Scheele, was opgenomen. Zijn vrouw was slecht ter been en had geen vervoer naar het ziekenhuis, dus namen vrienden, burens en bekenden het bezoek voor hun rekening. De fietsen werden thuisgelaten. Men ging dus te voet naar Zutphen. In het ziekenhuis werd verteld, dat er al gewonden uit Hengelo en Vorden

waren binnengebracht, maar dit verhaal konden we niet bevestigd krijgen. Het waren allemaal geruchten, maar de juiste toedracht of waarheid was niet te achterhalen.

Op de bruggen werden ze wel streng gecontroleerd. Omdat het gefluit van granaten zich die middag herhaalde, werd besloten een nieuwe schuilkelder te maken. In de winter was namelijk de schuilkelder door smeltwater van de sneeuw onbruikbaar geworden. Onze kelder in het huis bood niet voldoende dekking, omdat er een houten zolder in zat en een voltreffer fataal zou zijn. Zo togen wij aan het werk. Wij, dat wil zeggen, mijn vader, broer, a.s. zwager en ik. Even er flink tegen aan en de kuil was zo op diepte.

Mijn a.s. echtgenote (geëvacueerd uit Arnhem) kwam ons de nieuwtjes vertellen van Radio-Oranje om plm. 8 uur 's avonds. Het Canadese leger zou de zuidkant van het Twenthekanaal in handen hebben. We geloofden het nog niet, want ook Zutphen ligt aan de zuidkant en daar was 's middags nog geen sprake van. We gingen verder met ons werk. Mijn vader wilde met een paar oude deuren een plankenvloer leggen tegen de koude en vocht. Die moesten er eerst in en dan zouden we met spoorbielzen de zaak goed afwerken.

Dat hadden we gedacht, want toen mijn broer en mijn vader het hout waren halen, hoorden we een ontzettend harde klap en vloog de schuur van de burens ons om de oren. Dat was maar een begin. Hoeveel granaten er vielen, zal altijd wel een raadsel blijven, maar het was genoeg om een benauwd ogenblik te krijgen. Toen de damp wat was opgetrokken en het rustig leek, keken we even uit onze kuil om te zien waar vader en zoon gebleven waren.

Mijn vader kwam onverstoord met een deur aandragen, hij had in het kippenhok gezeten en was er goed afgekomen. Mijn broers klompen ontdekte ik bij het raam aan de noordkant van het huis. Hij is waarschijnlijk naar binnen gegaan. Onze schoorsteen was doorschoten en de rook kwam aan alle kanten tussen de pannen uit. Mijn vader dacht dat er spoedig meer granaten zouden vallen en riep ons toe nog gauw een paar bielzen te leggen voor het kelderraam aan de zuidkant van het huis.

Zo geschiedde en maar goed ook want naderhand bleek een granaat ingeslagen te zijn naast de bielzen voor het kelderraam.

Hoe was het binnen afgelopen? Bij de eerste klap waren de ramen eruit gevlogen voor zover die nog aanwezig waren, maar niemand werd gewond. Mijn aanstaande en mijn zus hielpen de gebrekkige, maar zeer

zware, mevrouw Scheele naar de kelder en mijn moeder volgde. Wij kwamen het gezelschap completeren en zo zat het kleine keldertje vol. Er kwamen wat plankjes en kussens op de zuurkool en andere potten en een petroleumlampje verlichtte de donkere kelder. We hadden ons nauwelijks geïnstalleerd of een nieuwe lading granaten kwam over ons heen en het leek of de hel was losgebroken.

De inslagen waren soms dichtbij, maar ook wel weer wat verder af. Vermoedelijk was het vuur bedoeld om de Rijksweg te blokkeren en Duits vervoer onmogelijk te maken. Je wist precies wanneer de granaten kwamen; je hoorde in de verte schoten, je wachtte dan 15 à 20 seconden en dan kreeg je de inslagen [..], voor het huis, in het huis en achter het huis. Ook het huis van de familie Scheele werd flink toegetakeld. Het petroleumlampje ging steeds uit door de luchtdruk die ontstond door de ontploffingen die soms heel dichtbij waren. Het was dan stikgedonker. We hadden alleen licht van ontploffende granaten.

Gelukkig vonden we kracht in het gebed en als het hevig te keer ging, zei mevrouw Scheele telkens tegen mijn aanstaande vrouw: *‘Toe Nelly, bid nog weer eens voor, dat helpt zo goed’*. Normaal hadden we bij haar niet veel van geloof ontdekt, maar nu spoorde ze ons aan tot gebed. De nacht vorderde en het begon tot overmaat van ramp ook nog te regenen. Ons dak lekte als een mandje en het begon in de kelder te lekken.

Er moest wat gebeuren en op een moment dat het schieten verminderde, besloten we op zoek te gaan naar een beter onderkomen. Zo kwamen we terecht bij de familie Van der Borg van het postkantoor, die een grote en ruime kelder hadden en ook nog ruimte voor ons achten. Het begon licht te worden toen we gingen verkassen. In die tijd had iedereen een vluchtkoffertje gereed met de allernoodzakelijkste dingen. Het was een hele hijs voordat onze buurvrouw uit de kelder was en de tocht naar het volgende adres was net een processie die op hol was geslagen. Mijn vader moest met alle geweld de deur zelf op slot doen, maar iedereen kon door de ramen naar binnen.

Bovendien zag hij een Duitse soldaat zich vergrijpen aan de eigendommen in de winkel van Doevendans. Deze Mof schrok zich een hoedje en liet de spullen voor wat ze waren en verdween. En mijn vader maar foeteren op die rot Mof. Bij de familie van der Borg werden we liefderijk ontvangen. Ook de familie Wösten (moeder en drie zonen) zat er, want hun kelder was eveneens niet betrouwbaar. Zij woonden aan de

Schoolstraat in de oude huizen van Geltink. Zo was het inmiddels
dinsdag 3 april.

Er moest voor zo'n grote familie ook eten wezen en er werd een flinke pot gekookt, maar die kokerij vergeten we niet gauw meer. Zodra je een hap had genomen, trok je zo'n vies gezicht dat de tweede hap er niet inging [..]. Alles smaakte naar petroleum. Vermoedelijk had het lampje gelekt en was de petroleum op de aardappels gevallen. Het eten was oneetbaar.

Maar ook daar was weer een oplossing voor.

Niemand is van honger omgekomen in deze kelder. Door deze belevenissen vergat je de ellende van de oorlog om je heen. Mijn vader kon het niet laten, hij was in ons verlaten huis gaan kijken. Er lag een onontpofte granaat in de keuken op de vloer. Deze was via het aanrecht tegen de muur gekomen en blijven liggen in de ravage. De kanariekooi was geraakt, maar de kanarie leefde nog [..]. Het was een Duitse granaat, waarschijnlijk vanuit Zutphen of vanaf de Veluwe afgevuurd. Mijn vader vond het allemaal maar niks en ging maar gauw zijn huis uit.

Het Spijk

Hij ging nog gauw een kijkje nemen op Het Spijk, waar hij namens de eigenaar (Völcker jr.) het toezicht over had. Het huis was door de Duitsers bezet, ook de Ortskommandantur was daar gevestigd. De Duitsers waren nog steeds aanwezig, hoewel hij er maar een paar zag. Gelukkig kwam hij ongedeerd terug van zijn uitstapje. Er volgde een zeer

onrustige nacht met opnieuw granaatvuur, bombardementen en geschiet in de verte. Vanzelfsprekend zat iedereen weer in de kelder en gelukkig wat veiliger dan in het eigen huis.

En toen kwam **woensdag 4 april**. Onze zus was jarig, maar van viering was geen sprake. De toestand was te gespannen en er werd besloten de verjaardag maar uit te stellen tot na de Bevrijding. 's Nachts hadden we de enorme grote zoeklichten gezien die het front begeleidden. Onheilspellend was het gezicht op die enorme lichtbundels die als een grote 'V' in de lucht stonden. De vliegtuigen lieten zich ook niet onbetuigd, zodat de dag weer grotendeels in de kelder werd doorgebracht.

Wel hebben we nog even gekeken naar de brandende molen van Bast die door de 'Duitse Barbaren', zoals de heer Bast het naderhand vertelde, moedwillig in brand was gestoken. Hoe het front liep kon niet uit de radioberichten worden opgemaakt. Er kwamen veel ontploffingen maar of dit bruggen waren, konden we alleen maar vermoeden. Zekerheid was er niet te krijgen en zo gingen we de nacht in. Iedereen bad voor het einde van deze toestand.

Zo kwam de **5e april**, een dag als alle andere dagen, maar het werd de dag der Bevrijding. Overal werd er geschoten en je wist niet meer waar het precies vandaan kwam. Tegen de middag zagen we plotseling een hospitaalsoldaat in de tuin achter het postkantoor. We dachten, wat moet die Mof nog hier? Maar toen hij wat naderbij kwam bleek het een soldaat van het 1e Canadese leger te zijn [...]. Hij zette zijn brancard tegen de muur en vroeg of er nog Duitsers in huis zaten. Hij zei niet waar de andere soldaten zaten en wachtte rustig af.

Ondertussen dronken wij allen een borreltje dat we bewaard hadden voor de Bevrijding. Vermoedelijk lagen de andere Canadezen nog in het bos van het Haveke of aan de Schoolstraat, maar 'onze' Bevrijder raadde ons aan rustig te blijven waar we waren want het front lag aan de achterzijde van de huizen aan de Zutphenseweg. Het duurde niet lang of er kwamen meer Bevrijders, maar ze bleven achter de huizen. Tussen het postkantoor en Brummelman was een doorgang naar de weg en daar zetten ze een Brencarrier neer en ze gingen theedrinken.

Een Bren Carrier

Het was Tea-time en er kwam ‘verblindend’ wittebrood voor de dag [...], iets wat we in geen jaren meer hadden gezien. Het werd een jolige theevisite, want iedereen wilde wel wittebrood met boter en suiker en de thee was ook een delicatessen. Plotseling werd de rust verbroken door vuursalvo van de westkant van de weg. Het floot tussen en langs de huizen. Dat ging zo een paar keer. Dat begon onze bevrijders te vervelen. Ze laadden wat wapentuig (o.a. een mortier) in de Brencarrier en reden naar ons huis aan de overkant. Even later kwamen ze weer terug en gingen naar de overkant van de straat waar Van der Vlekkert woonde.

Hier doken ze uit de carrier in de tuin.

Even later werd er weer geschoten door de Duitsers vanuit de houtzagerij van Van Orden. Dit werd beantwoord met mortiervuur vanuit de tuin van Van der Vlekkert. We zagen dat het huis van de houtzagerij even stond te schudden en toen viel het dak in elkaar. De Duitsers vluchtten het veld in, maar werden onder vuur genomen en daarna was alles weer stil. De Brencarrier met bemanning kwam weer terug, de primus werd weer op volle toeren gedraaid en de theevisite ging door alsof er niets was gebeurd [...].

Inmiddels was het laat in de middag geworden en we waren verbaasd te horen, dat die dag niet verder werd gevochten. Er kwam een stuk artillerie voor het Postkantoor te staan en er werden wachten uitgezet. De Zutphenseweg vanaf de Chr. School was de frontlijn tot aan Rustoord. De westzijde was Duits en wij zaten in het bevrijde gedeelte en sliepen die nacht op de frontlijn. Bij Brummelman de bakker was het feest. Er was een dochter geboren en dat juist met de Bevrijding [..].

Midden tussen de soldaten kwam een landbouwer, zijn naam was Hagelstein, aanfietsen, die brood moest halen voor zijn gezin. Hij zei: *'Ik zie het al, jullie hebben ook inkwartiering, net als wij. Bij ons zitten meer dan 25 Moffen op de deel'*. We vertelden hem dat het hier geen Moffen waren maar Canadezen, maar hij wilde het eerst niet geloven [..]. Eindelijk scheen hij te beseffen dat hij dwars door het front was komen fietsen om brood te halen [..]. Hij probeerde de Canadezen mee te krijgen naar zijn boerderij aan de Schurinklaan, maar die wezen zijn voorstel lachend af.

'Als die Moffen hier willen komen, met de handen in de lucht, dan zullen we ze netjes ontvangen', zei één der officieren, *'zo niet, dan komen we ze morgen vroeg om 4 uur er wel even uitbranden'*. Hetgeen naderhand ook gebeurd is. Zo ging deze nacht in. Hagelstein is met zijn brood naar huis' gefietst en wij gingen weer de kelder in. Al waren we bevrijd, nog steeds was de Duitser niet verslagen en hield het granaatvuur vanaf de overkant van de IJssel aan. Dit zou nog dagen duren [..], maar dat wisten we toen nog niet.

De nacht op de frontlijn werd een tamelijk rustige nacht. Heel vroeg in de morgen kwam het front weer in beweging en die dag zou Gorssel worden bevrijd. Maar alvorens het zover was, moest Eefde Noord nog worden bevrijd vanaf het Spijk en verder en toen wij ons buiten waagden stond het Jolink al in brand. Gelukkig kon de familie Wolters onderdak vinden bij de familie Ordelman op het Barge.